

کوه جهان بین

حسین رستمی هفشجانیکو نسل فردا

کوه زیستای جهان بین به طول حدود ۳۰ کیلومتر از جنوب روستای ششمس آباد تا غرب روستای مصطفی آباد امتداد می یابد و در غرب و جنوب شهر هفشجان در استان چهار محال و بختیاری واقع شده است. جهت رشته‌کوه زاگرس از شمال غرب تا جنوب شرق و مرتفع ترین قلل این کوه به ترتیب دالانک

(۳۳۴۲ متر)، نای هفشجان (۳۳۱۵ متر) و نای ششمس آباد (۳۱۳۸ متر) است. کثرت چشمه‌ساران، دامنه‌های سرسبز شمال شرقی، صخره‌های مرتفع و غارهای ژرف و نیز زیبایی بی نظیر قله مر کزی؛ یعنی نای هفشجان - که در عین خود کم‌نظیر و منظم‌ترین قلل کشور است- از ویژگی های منحصر به‌فرد این کوه است. همان طوری که در کتب تاریخی نیز احتمال می رود منطقه‌ای که از آن به‌عنوان آب حیات و مرغ هزار خانی یا هزار و یک چشمه یادشده و در نزدیکی اصفهان قرار دارد، همین

کوه زیبا و استوار جهان بین باشد. در دامنه این کوه آثار تاریخی، از شکل گیری تمدن هایی کهن در هزاره‌های پیش از تاریخ حکایت دارد.

بقایای راه‌های سنگ چین شاهراهی شوش و خوزستان به اصفهان یا گبیانه، کتیبه نیمه تصویرنگاری گرونوشته یا بیکتوگرام، تپه شهر کهنه و از همه مهم‌ تر تپه‌های اسکندری که خارق‌العاده ترین آثار بشری این منطقه است در ایجاد تمدنی به‌صورت یک دولت‌شهر و قرار گرفتن تپه اسکندری به‌صورت یک معبد گاه عظیم چون زیگورات‌های بین‌النهرین و

ایلامیان از ویژگی های ممتاز دامنه این کوه است. چشمه‌های بسیار زیاد آن سبب شد تا این منطقه را با عنوان **سُرغ** هزار خانی یا منطقه هزار و یک چشمه بشناسند حال آنکه امروزه گردشگاه چشمه زنه در دامنه قله مرکزی جهان بین در غرب شهر هفشجان ازجمله جاذبه‌های گردشگری نزدیک به مرکز استان است.

علاوه بر این گردشگاه، چشمه وقت و ساعت شمس آباد، چشمه شعبان، چشمه رم، م چشمه سید، چشمه حسن و... از دیگر

نیود و توانستم با ایشان ملاقات حضوری داشته باشم و برای رفتن به کرمان راهی جاده شدیم و مثل هر سال زمان تحویل سال نور ادر جاده‌ها بودیم و فقط ما بودیم و پلیس‌های راهور که با گرمی برای ما دست تکان می دادند و به این نوع سال نور ا تبریک می گفتیم. ما مجموعه‌داران این را خوب می‌دانیم که ممکن است پس از چند سال از مرگ ما، بازماندگان ما را به فراموشی

محافظت روی آن کشیده و مانع از تخریب آن شد. در سال ۱۳۷۲ این پوشش تخریب و کتیبه اصلی مجددا آشکار شد. دروازه ارگ سمنان در حال حاضر به یکی از میدان‌های اصلی شهر تبدیل و در تقاطع خیابان طالقانی و شیخ فضل ا…نوری واقع شده است. بازدید از این مکان در تمام طول سال و ساعات شبانه‌روز امکان پذیر و کاملا رایگان است. این بنای ارزشمند و

را مورد حمایت قرار می دهند، اما استفاده کنندگان از بافت‌های فرسوده را تنها این افراد تشکیل نمی دهند. لذا در این باره پرسش‌های فراوانی وجود دارد که هیچ‌کس پرسیده نشده و در نتیجه هیچ زمانی نیز پاسخی دریافت نکرده‌اند. ما هر گز مجال این را نداشست‌ایم که از خود بهر سیم بافت‌های فرسوده چگونه به‌جود آمده‌اند و آیا مسامندی می‌تواند مشکل آنها را حل کند؟ در چه صورتی خطر تشکیل و گسترش بافت‌های فرسوده جدید وجود دارد؟ پس از اجرای بسیاری از طرح‌های تأمین مسکن، مخاطبین طرح تلاش می‌کنند با فروش یا اجاره خانه خود، مزیت مالی تولیدشده را برای پاسخگویی به سایر ضرورت‌هایشان به جز یان بیندازند. با توجه به این امر، آیا یارانه‌ای که از طریق نوسازی بافت فرسوده به بخش مسکن تزریق شده، در همین بخش باقی خواهد ماند یا در سال‌های آینده با مهاجرت ساکنین آن‌محل‌هایی سطح پایین‌تر روبه‌رو خواهیم بود؟

آیا اجارنشین‌هایی که نتوانسته‌اند در طرح‌های نوسازی مشارکت کنند، جایی برای سکونت خواهند یافت یا روند طرد شدن آنها تا توسل به شیوه‌هایی غیرقانونی و تشکیل سکونتگاه‌های غیر رسمی جدید ادامه خواهد یافت؟ آیا توانمندسازی ساکنین کنونی به شیوه‌ای که ما آن را بی‌گرت‌هایم، حل مشکلات نسل‌های بعدی را نیز در پی خواهد داشت یا تنها نگرشی سطحی را دنبال می‌کنند؟ آیا اقدامات ما راه‌حل‌هایی دائمی و ریشه‌دار هستند یا در آینده فقر و فرسودگی بازم صورت جدیدی به خود

طبق عادت ما مجموعه‌داران، اولین چیزی که سراغ آن

را از مردم گرفتیم، موزه آن شهر بود. عده‌ای اطلاعاتی از وجود موزه نداشتنداولی چند نفر موزه‌ای را جهت بازدید به ما معرفی کردند. پس از پارک اتومبیل وارد بوستانی در شهر رفسنجان شدیم و به دنبال ساختمان موزه گشتیم. به دلیل نبود هیچ تابلوی راهنمایی جهت پیدا کردن موزه، با مشکل مواجه شدیم و بعد از چند بار دور زدن در پارک بالاخره با پرس و جوی زیاد ساختمانی را با معماری زیبا و پرودام و قوام پیدا کردیم. به آن نزدیک و با شگف و تردید وارد آن شدیم و تازه متوجه شدیم موزه همین جاست. اولین سوالی که پس از ورود از مسئولان آنجا کردیم، این بود که چرا یک تابلوسوی راهنما در بیرون از پارک و در مسیر پیاده‌رو و خیابان اصلی نصب نکرده‌ید؟ که پاسخشان این بود که جلوگیری می‌کنند! من سوال کردم چه کسی مانع می‌شود که خلاصه

توضیحی ندادند و من در فکر فرورقمم چرا موزه آقای رفسنجانی در شهر و زادگاه خودش رفسنجان! این قدر مهجور مانده که حتی تابلویی نمی‌تواند داشته باشد؟ من که همیشه از مسائل سیاسی دوری می‌کنم و نقش فرهنگی بزرگان و اشخاص مطرح را رصد می‌کنم تا سیاست آنها، در آن وضعیت خیلی در خود فرورقمم و به این فکر می‌کردم آیا نمره سیاست در زندگی ما اینقدر بی‌ارزش است؟ خلاصه بگذریم. با ورود به ساختمان که جذابیت معماری آن توجه من را بسیار برانگیخت و با مشاهده انواع و اقسام هدایا، آثار، مکانیبات و نوشته‌ها و تصاویر زیبا… رفسنجانی که خود ایشان به این موزه که تحت مدیریت آقای مرعشی هست، اهلا کرده بودند بی به ارزش و زیبایی این اقدام بردم و آرزو کردم که‌ای کاش مسئولان دیگر نیز به این اقدام از زنده دست‌بزنند. در طی ۲ ساعتی که سرگرم دیدن این آثار بودم، غرق

دروازه ارگ سمنان

و کاشی کاری در نوع خود، نمونه ارزشمندی است. نمای شمالی که به مراتب زیبا تر از نمای جنوبی است شامل شش مناره تزئینی با ارتفاع مختلف و نقوش هندسی و اساطیری است. در بالای پیشانی این نما

و در بین بلندترین مناره‌ها، کاشی کاری هفت‌رنگی از نبرد اسطوره‌ای رستم و دیو سپید به شکل نیم‌دایره، زیبایی و اهمیت ویژه‌ای به آن بخشیده است. درست در بالای ورودی، تصویر سربازان قاجاری با اسلحه و تجهیزات، کاشی کاری شده است، در طرفین ورودی نیز تصویر شیر و خورشید و سرباز قاجاری به‌صورت متقارن نقش بسته‌اند. در بالای دیوار اصلی بنا، پنج کتیبه به خط نستعلیق سفید و زمینه لاجوردی در بین گل و برگ‌های اسلیمی متن زیر را در خود جای داده‌اند: «بر حسب امر قدر بندگان سکندر شان علی حضرت القدس همایون شاهنشاه جم جاه فلق بارگاه و ملجأ السلاطین و الخاقان این الخاقان بن الخاقان ناصرالدین شاه قاجار خدا…ملکه و دولته

محمود رحیمیان نسل فردا

دروازه ارگ سمنان، شاخص ترین اثر تاریخی این شهر نماد آن محسوب می‌شود. ساختمان اصلی ارگ سمنان به‌عنوان دارالحکومه شهر و در زمان حکومت حاجی بهمن میرزا ابیاه الدوله فرزند فتحعلی شاه قاجار بنیادش که شامل اماکنی مثل تلگراف‌خانه، قراول خانه، آبنبار، حمام، حسینیه و… بوده که امروز جز چند عکس اثری از آنها به‌جا نمانده است. دروازه ارگ در واقع ورودی ارگ دولتی سمنان بوده که به دستور ناصرالدین شاه قاجار و در زمان حکومت انوشیروان میرزا ضیاء الدوله پسر دهم عباس میرزا نایب‌السلطنه در سال ۱۳۰۲ ق م ساخته و به بازسازی اصلی اضافه‌شده است. بنای اصلی دروازه با ارتفاع ۷ متر از اجز ساخته‌شده که دارای دو نمای شمالی و جنوبی بوده و از نظر هنر معماری

این خانه را نوسازی نکنید

مریم جنتی مهندسی شهروسازی

بافت‌های فرسوده، تنها فرصت‌های سکونتی برای کم‌درآمدترین اقشار جامعه شهری هستند. حدود یک دهه است که نوسازی بافت‌های فرسوده به‌عنوان یکی از ضرورت‌های توسعه در کلانشهرهای کشور محسوب می‌شود؛ در حالی که شاید امروزه کمتر متخصصی را بتوان در حوزه مسائل کلانشهرها یافت که با ضرورت نوسازی بافت‌های فرسوده موافق نباشد، هنوز رابطه این تلاش‌ها با وضعیت سکونتی کم‌توان‌ترین اقشار شهری فرسوده را نمی‌شناسیم. نوسازیرا به معنای افزایش کیفیت سکونت و بالا رفتن ارزش زمین و مسکن در محدوده تلفقی شود، اما از نگاهی دیگر به معنای کاهش امکان دسترسی برای خانواده‌هایی است که جویای مسکن ارزان هستند.

غفلت از آینده این اقشار قطعاً نگران‌کننده خواهد بود.

طی سال‌های گذشته شاهد طرح و اجرای موجی از قوانین و برنامه‌های نوسازی و بهسازی در سطح کشور و به‌خصوص در کلانشهرها بوده‌ایم. دلایلی چون آسیب‌پذیری بافت‌های فرسوده در برابر سوانح طبیعی و غیر طبیعی، آسیب‌ها و جرائم اجتماعی موجود در این بافت‌ها و نیز توجه‌هایی همچون ضرورت توسعه‌درونی شهرها از جمله دلایلی هستند که توجه به این مسئله را روبروبروز افزایش می‌دهند. این برنامه‌ها در مقیاس‌های متفاوت و ب‌سازریکدر گوناگونی تلاش داشته‌اند وضعیت بافت‌های نابسامان شهری را بهبود ببخشند. این در حالی است که سکونتگاه‌هایی این چنین، نقشی حیاتی در زندگی و سکونت اقشار کم‌درآمد شهری بازی می‌کنند. در صورتی‌که این نقش در نظر گرفته‌نشود، ادامه روند نوسازی می‌تواند صدمات بسیاری را به این بخش از بدنه جامعه وارد سازد.

زندگی را منابع مالی محدود همواره شرایط ویژه‌ای

زندگی با منابع مالی محدود همواره شرایط ویژه‌ای

را می‌طلبد. تأمین ضرورت‌ها و تلاش برای پاسخ به نیازهای اضطراری یکی از ویژگی‌های فقر شهری است. مسکن برای پایین‌ترین سطوح درآمدی جامعه کنونی ما به‌عنوان یک حداقل ضروری مطرح است. قبال حصول بودن یک واحد سکونتی که در عین پاسخگویی به ضروری‌ترین نیاز کم‌ترین هزینه را در برداشته باشد، عملی مهم در تنظیم شرایط زندگی خوارهای کم‌درآمد شهری محسوب می‌شود، اگر چه این امر به معنای کاهش شدید کیفیت‌های سکونتی باشد. بافت‌های فرسوده و سکونتگاه‌های غیر رسمی اصلی‌ترین منابع تأمین مسکن حداقلی برای اقشار کم‌درآمد محسوب می‌شود. این بافت‌ها با شرایط ویژه‌ای همچون تراکم جمعیتی بالا، سازه‌های مسکونی و خدتماتی پایین، معیار

نویسنده: محمدرضا رحیمیان

روزنامه رسمی کسب و کار ایران

نسل فردا

NasleFarda.net

naslefordanews

naslfarda

چهارشنبه ۲۲ دی ۱۳۹۵

سال بیست و پنجم | شماره ۵۳۰۹

۱۱ ژانویه ۲۰۱۷ | ریع ۱۲ لسانی ۱۴۲۸

میراث

ارگ راین

مجیدبزرگرنسل فردا

ارگ، قلعه‌ای است کوچک در میان قلعه‌ای بزرگ‌تر و معمولاً محل زندگی و حکومت بنای خشتی جهان. ارگ بم بود که متأسفانه در زلزله ۱۳۸۲ از بین رفت و خوشبختانه در حال بازسازی است و امید می‌رود که دوباره به دوران اوج و شکوفایی خود برگردد؛ اما بعدازآن ارگ راین، دومین بنای خشتی جهان نام گرفته است که آن هم در استان کرمان و در شهر راین در ۱۰۰ کیلومتری شهر کرمان روی تپه‌ای قرار گرفته است. این ارگ هم تا حدودی شبیه ارگ بم است و به‌عنوان خواهر کوچک‌تر ارگ بم شهرت دارد. این ارگ را بیش از ۲۲۰۰۰ مترمربع مساحت در جنوب غربی شهر راین واقع است.

راین در دامنه کوه هزار قرار دارد که یکی از مناطق سرسبز و ختک این استان کوبری است. این شهر در چهارراه تجاری کاروان‌ها از شمال تا جنوب (خراسان تا بندرعباس) و از غرب تا شرق (اروپا، مصر و عراق تا هند) بوده و پارچه‌های ساخت این سرزمین در عراق و مصر به فروش می‌رسید. در ضمن این شهر یکی از مراکز ساخت ادوات نظامی مانند چاقو و مشمشیر و بدها تفنگ بود که نیاز نظامیان و سپاهیان را تأمین می‌کرد. قدمت تاریخی ارگ راین به قبل از اسلام و به دوره ساسانیان برمی‌گردد و در منابع قرن اول هجری هم از آن نام برده شده است. مصالح کلی آن خشت خام است و بعد از تخریب ارگ بم بر اثر زلزله بیشتر مورد توجه گردشگران به‌خصوص گردشگران خارجی قرار گرفت. نقشه ارگ تقریباً مربع شکل است با یک ورودی در شرق آن با سردر باشکوه و بزرگ که در بالای آن اتاق نگهبانان دروازه بوده سوراخ‌هایی در ایسن اتاق‌ها تعبیه‌شده بود که ورود و خروج مردم را کنترل می‌کردند و در زمان جنگ از آنجا آب جوش و آتش بر سر دشمنان می‌ریختند. این ارگ دارای حصار ی بوده با ارتفاع ۱۰ متر. از برج‌های ۱۶ گانه آن، ۱۲ برج بیرونی بوده و مهم‌ترین برج آن (به نام برج مادر) از دیگر برج‌ها اطلاعات را می‌گرفته و به سربازخانه و مرکز حکومتی انتقال می‌داده است و دور تادور حصار هم خندقی کشیده شده بود. این ارگ تا ۱۵۰ سال پیش محل سکونت بوده و قسمت‌هایی از آن تخریب‌شده بود که تاکنون بارها تعمیر و مرمت‌شده است. در کنار ارگ راین قلعه‌های دیگری هم بودند که حتی قدیم‌تر از ارگ راین بودند که متأسفانه بر اثر حوادث طبیعی از بین رفته‌اند و دیگر اثری از آنها نیست. قسمت‌های مختلف ارگ شامل حاکم‌نشین، اعیان‌نشین، عامه نشین، بازار، چهار انبار، آشکده، مسجد، سربازخانه، مکتب‌خانه، اصطبل‌های زمستانی و تابستانی و ساختمان قرنطینه است. در نحوه ساخت و مصالح قسمت‌های اعیان‌نشین و عامه نشین تفاوت‌هایی وجود دارد و همچنین در بیرون ارگ اتاقکی وجود دارد که در آن محل یسگان حفاظت از ارگ است ولی در سابق قرنطینه بوده و کسانی را که برای اولین بار می‌خواستند به ارگ وارد شوند در آنجا قرنطینه می‌کردند تا میابا با خود بیماری به داخل ارگ بیاورد. ارگ راین یکی از دژه‌های مهم ایران بوده و همان‌طور که گفتیم در آن چاقو و مشمشیر و تفنگ ساخته می‌شده و در زمان نادرشاه افشار محل حکومت فرمانروایی میرزا حسین‌خان راینی و پس از او پسرش محمدعلی‌خان در دوره زندیه بود و به همین خاطر در بسیاری از منابع، این ارگ را به نام ارگ میرزا حسین‌خان هم آورده‌اند.